

Morgenbladet 28/2. 97

Fakkel mot kunnskapsvakuumet

Bok: Kampen mot glemselen er både et krast angrep på Hans Fredrik Dahls lesning av David Irving og et modig oppgjør med åndsfattigdommen i norske presse og feigheten blant våre historikere.

Odd-Bjørn Fure: Kampen mot glemselen. Kunnskapsvakuum i mediesamfunnet
56 sider, Universitetsforlaget

Fures bok, som kom ut denne uken, er et svar på den debatten som foregikk i Dagbladets og Morgenbladets spalter i fjor sommer etter at Hans Fredrik Dahl hadde gitt en rosende omtale av den britiske revisjonistforfatteren David Irvings Goebbelsbiografi, og hvor blant annet historikeren Rolf Hobson i et intervju i

herværende avis etterlyste et større engasjement fra det historiske miljøet på universitetene. Hovedspørsmålet var: Kan en britisk Hitler-beskytter som benekter eksistensen av gasskamre under den annen verdenskrig skrive etterrettelige bøker om den samme krigen?

Historikeren Odd-Bjørn Fure svarer et rungende nei i sin pamflett. Han foretar en grundig gjennomgang av alle de påstander Dahl kom med om Irving og avkler dem én for én med støtte i internasjonalt anerkjente nazismeforskere. «Irving er ikke i stand til å formulere et problem, holde fast ved det og presentere en samlet bevisførsel og en integrert argumentasjon», skriver Fure. Dette var den tyske historikeren Eberhardt Jäckels dom over Irvings mest kjente verk *Hitlers War* fra 1977, en bok Dahl har gitt mye skryt. Mer enn noe annet er Irving en *kildemanipulator* hvis tolkninger av kildene er preget av hans «erklærte ambisjon å framstille krigen slik Hitler så den», fortsetter Fure. Kritikken av Irving blant ekspertene er pulveriserende. Så har da også Dahl bare kunnet dra frem sin norske kollega Øystein Sørensen som sannhetssvitne på at Irving «har vir-

ket svært befruktende på nazismeforskningen».

Dahls påstand om at Irving bare benekter nazistenes dødsleire i sine politiske uttalelser, men ikke i bøkene sine, er «uholdbar og misvisende», hevder Fure. I forordet til den såkalte Leuchter-rapporten fra 1988 hevdet Irving at den «beviste» at det ikke fantes gasskamre i Auschwitz, og siden 1989 har han unngått temaet i sine bøker. (Det viste seg forøvrig at de rettskjemiske undersøkelsene som Leuchter hadde foretatt i Auschwitz var gjort i et *rekonstruert* gasskammer...).

Mens «historiebevisste forskere» (les: utenlandske) er «opptatt av hvordan det kunne skje et slikt sivilisasjonssammenbrudd i Europa», så er Dahls prosjekt – gjennom sine mange artikler i Dagbladet – å minimalisere «nazi-statens forbrytelser», hevder Fure. Han ser Dahls innsats i Dagbladet og mangelen på motstand som et symptom på en kvalitetsforringelse av den norske pressen.

Særtrekket ved norsk presse er at vi ikke har en eneste kvalitetsavis med dyktige historikere som medarbeidere eller faste bidragsytere slik vi finner i kontinentale aviser som *Le Monde*, *Die Zeit* og *El Pais*. I

motsetning til de fleste vesteuropeiske land hvor kvalitetsstoff og søppel er skilt i ulike aviser har vi i Norge «begge disse tendenser i samme avis. Dagbladet representerer den mest ekstreme variant av denne tvdelte journalistikken», bemerker Fure. Han ser en årsak til dette forfallet i at avisene på 1970- og 80-tallet ble løsrevet fra sine «kollektive prosjekter», og i stedet ble underlagt markedskreftene. «Har markedshensyn satt yrkesetikken ut av spill? Er det kanskje slik at Dahls løssaktighet korresponderer med det tilbud som løssalgsavisen må gi?» spør Fure beskt.

Fure, som er en av de få spesialistene på europeisk historie her på berget, retter også et spark mot det norske historikerlauget for dets taushet i Irving-debatten i fjor (hvor var han selv?). Han forklarer tausheten med laugets «massive konsentrasjon om norsk historie», ekstreme spesialisering og desinteresse for europeisk historie. (En annet aspekt er kanskje at Norge er et lite land hvor alle kjenner hverandre og nødvendig kritiserer hverandre.) Fure snakker om en «retrett fra offentligheten» i etterkrigstiden til tross for en eksplosjon i antall historikere. His-

torikerlauget bærer derfor en stor skyld for kunnskapsvakuumet i norske medier. Det at så få norske historikere engasjerer seg i samtiden «er et problem for historieforskningens samfunnslegitimitet», konkluderer Fure.

Helt til slutt trekker han en parallell mellom de to sivilisasjonssammenbruddene i nyere tid, nazismen og katastrofen i det tidligere Jugoslavia. Han mener det aldri ble reist «en opinion, enn si massebevegelse, som kunne bevege regjeringene til effektive disposisjoner for å stoppe massemyrderiene».

Her er Fure litt urettferdig overfor de andre vesteuropeiske og sentraleuropeiske landene hvor det vitner om en opinion mot krigen i Bosnia. I Norge derimot kom debatten aldri utover nødhjelpsproblematikken, kanskje på grunn av at vi mangler de «historisk orienterte, kritiske intellektuelle» hvis oppgave det er å «bygge opp en kapital av kunnskap i offentligheten gjennom bidrag i aviser, radio og fjernsyn», slik Fure i innledningen definerer historikernes og andre samfunnsforskere spesielle ansvar.

Lars Hoff